

Tænk ud af boksen

– For at billedkunsthaget kan fylde mere, må sløjd og håndarbejde med i pakken, mener de Konservative

Af Mik Aidt, journalist

De Konservatives uddannelsesordfører Charlotte Dyremose har en plan for, hvordan billedkunsthaget kan komme til at fylde mere i elevernes bevidsthed. Såvel som i lærernes og skoleledelsernes bevidsthed. Vejen dertil skal være skabelsen af et nyt fag, der samler billedkunst, sløjd og håndarbejde, som gøres obligatorisk fra 1. til 9. klasse og som bliver udtræksfag ved afgangsprøven.

"Mit indtryk af billedkunsthaget, som det er i dag, er, at det fylder for lidt. Jeg har specielt indtryk af, at det fylder for lidt i elevernes bevidsthed. Og derfor har jeg også det indtryk, at faget på en række skoler kommer til at fylde for lidt i lærernes og skoleledelsens bevidsthed. Man siger: 'Billedkunst er ikke noget af det, som vi nødvendigvis behøver at prioritere, for der er så meget andet, som vi skal have fokus på.'

Regeringen har jo i en årrække gjort meget ud af at få styrket fagligheden i for eksempel dansk og matematik. Vi har haft meget fokus på de bogligt orienterede fag. Nu mener jeg, det må være fag som håndarbejde, sløjd, billedkunst, musik og idræt, vi skal fokusere på. Derfor kom vi i juni med et nyt politisk udspil, som lægger vægt på at få skabt *faglighed* i de såkaldt 'praktiske-musiske' fag," fortæller den konservative politiker og talskvinde på uddannelsesområdet, Charlotte Dyremose.

Da hun selv var elev i folkeskolen i 1980'erne, var billedkunst – dengang hed det formning – ikke ligefrem et sted, hvor man gik højt op i billedkunstnerisk faglighed:

"Jeg havde meget den dér fornemmelse i folkeskolen af, at det var sådan et frirum, hvor man fik lov at le-

ge lidt med nogle ting – og ikke så meget et fag, hvor jeg egentlig lærte en hel masse. I dag sidder jeg som uddannelsesordfører i Folketinget og synes, at vi kan blive meget bedre til at sige: 'Jamen, der er faktisk karakterer i det her! Du kan risikere at komme til eksamen i det!' Vi kan gøre nogle ting, som sikrer, at det ikke kun er dem, der i forvejen synes, det er sjovt, der engagerer sig. Vi kan bestemme, at *alle* nærmest tvinges til at engagere sig, fordi 'Tænk, hvis jeg nu kom til eksamen i det her fag. Så er jeg faktisk nødt til at få gjort noget ved det!' Så bliver det ikke længere det dér frirum.

Og i den sammenhæng kunne vi jo rigtig godt tænke os, at håndarbejde, sløjd og billedkunst bliver lagt sammen til ét fag, som vi kalder 'håndværk og design'. Så man havde de tre fagblokke hele vejen op igennem folkeskolen fra 1. til 9. klasse.

Vi har jo allerede faget 'håndværk og design' på læreruddannelsen, og det betyder reelt, at vi får nogle nye lærere ud nu, der kunne være kvalificerede til at undervise i – i hvert fald det meste af – et sådan fag.

Men I må forstå, at denne her sammenlægning foreslår jeg gennemført med ét væsentligt sigte for øje, og det er, at det for mig at se er den eneste realistiske måde, at de her fag nogensinde kan blive udtræksfag på. Jeg tror ikke på, at de nogensinde vil blive det hver for sig.

Og vi har et hul – eller et problem, om I vil – fordi fagene som bekendt ikke er obligatoriske i 9. klasse. Hvis ikke de er obligatoriske, så får vi dem ikke til at blive udtræksfag. Vi skal have fokus på, at faglighed ikke kun er noget, man læser sig til i nogle bøger og kun har i matematik og i dansk."

Det tager ikke mange minutter, før Charlotte Dyremose har talt sig

varm på emnet. Toneleje og volumen hæves, som om hun stod på en talerstol. Det gør hun tit – også i position som formand for Folketingets uddannelsesudvalg – men her og nu sidder hun ved et bord på sit kontor over for et trekløver fra Danmarks Billedkunstlæreres landsstyrelse. Deres ansigter udstråler ikke begejstring over den 32-årige politikers tale om fag-sammenlægning.

Som repræsentanter for billedkunstlærerne er Alice Carlslund, Ul-la English og Heine Sand Kristensen den 27. august mødt op på Charlotte Dyremoses kontor – højt hævet over Christiansborg Slotsplads og mellem hvide vægge prydet med gamle, andægtige landskabsmalerier, – med en ambition om at få den konservative toppolitiker til at anskue netop billedkunsthaget og dets særlige kvaliteter i flere nuancer.

Landsformand Alice Carlsund lægger for:

"Grunden til, at vi er meget betænkelige ved at billedkunst, håndarbejde og sløjd skulle blive slået sammen, det er fordi, at når vi for eksempel har møder med nordmændene, så fortæller de os, at i Norge har de alvorlige problemer med at få håndarbejde- og sløjd-dimensionen integreret ordentligt sammen med billedkunst.

Det, som definerer håndarbejde og sløjd som fag, det er materialet. Billedkunst er *ikke* defineret som materiale. Det er defineret i kraft af, at det er en anden måde, man *tænker* på. En anden måde, man går ind og arbejder med stoffet på. Og først på et senere stade kan stoffet begynde at udkrystallisere sig, hvad enten det nu er digitalt, eller som et maleri, en skulptur, eller andre medier. Men

det er billedtænkningen, som er det væsentlige. Og dét har de store problemer med, eksempelvis oppe i Norge.

Man havde *også* problemer med det dengang i begyndelsen af 1990'erne, da der blev lavet et fag på lærerseminariet, der hed 'billedbrugs-kunst'. Det blev droppet igen som grunduddannelsesfag, fordi man ikke kunne få det til at fungere.

Slår vi fagene sammen, vil der blive mistet noget. Vi er ikke begejstrede for det."

"Jeg synes jo, at det er ærgerligt – at bare fordi man ikke tror på, at man kan tænke i et samspil – i forhold til at bruge udtryksformerne og det at få dem til at fungere i praksis... så er man imod en sammenlægning.

Det er jo i øvrigt ikke helt fremmed at kunne gøre noget sådan. Man

har sammenlagt fysik og kemi, for eksempel. Og jeg er sikker på, at der har siddet nogen og tænkt: 'Hov-hov, de to fag har jo intet med hinanden at gøre!' – men der er jo så alligevel nogle snitflader. Og så er der også masser i fagene, som intet *har* med hinanden at gøre. Man har jo også fysik-kemi-timer, hvor man er 100 procent sikker på, at man har kemi. Og sådan vil det også være med billedkunst, sløjd og håndarbejde."

"Det ville være det samme, som hvis du slog musik og billedkunst sammen. Det er forskellige faglige tænkemåder! I sløjd tænker de for eksempel meget designmæssigt og materialemæssigt. Vi tænker tematisk – et indhold i billedarbejdet, hvor det billedsproglige udtryk er bærer af en kommunikation af billedets indhold."

"Men der synes jeg, at I tænker for snævert. For jeg vil jo så gerne have dét tænkt sammen med, at når man så har fundet det materiale, så får man så de praktiske, håndværksmæssige redskaber til at kunne udnytte det pågældende materiales potentiale. Og det er dén samtænkning, jeg godt kunne tænke mig."

"Billedkunst i dag handler jo også meget om *forståelsen* af et billede. Det at komme ind bag koderne. At forstå, hvordan et billede er blevet til."

"Men det er jo heller ikke dén del – altså det at kunne fortolke et billede – som så skal tænkes sammen med håndarbejde og sløjd. Hør nu, der er visse politikere, som allerede har været gode til at skabe forvirring omkring, hvad denne her sammenlægning skal bruges til. Vores forslag bliver refereret til som sådan et 'miskmask', hvor det hele skal foregå samtidig.' Det har aldrig været vores tanke. Det har heller ikke været sådan, det har været gjort i de forsøg, der kører. Dér har ideen netop været at sige: 'Nu arbejder vi en *periode* inden for dette her fagområde. Og derefter vil der være nogle relaterede erfaringer, som vi så kan følge op på inden for et andet område.' Der vil selvfølgelig være elementer og perioder i undervisningen, der er *ren* billedkunst, eller *ren* sløjd."

"Sådan er det jo i dag – bortset fra, at i dag har man billedkunst i 1. til 5. klasse, og så har man de praktiske fag fra 6. til 9. klasse."

"Ja, og det synes jeg er rigtigt ærgerligt. For du vil have en helt anden tilgang til billedkunst i 9. klasse, end du har i 1. klasse. Det som er så brændhamrende ærgerligt med den måde, som vi har det i dag, det er, at du ikke har muligheden for at sige, at alle elever *skal* have billedkunst i 9. klasse. Det er dét, jeg gerne vil gøre op med. Og derfor vil jeg hellere lægge de timer, der er, op, sådan så man kan lave nogle blokke, hvor man så *for det første* sørger for at dele det ud over hele skoleforløbet, så du ikke *kun* har det i en periode fra 1. til 5. klasse. Og at du så *for det andet* bliver bedre til at samtænke på de grænseflader, der jo *er* imellem fagene.

At du for eksempel, når du så har fundet ud af, at du skal *gøre* et eller andet, som er mere eller mindre praktisk i billedkunst, at du så bruger din håndarbejds lærer eller sløjdlærer til at hjælpe dig videre på vejen.

"Det, som du mener er, med andre ord, at fagene fortsat eksisterer hver i deres egen ret, men at de kommer ind som blokke på forskellige tidspunkter i skoleforløbet?"

"Ja, og lærerne bliver tvunget til at tænke: 'Kan vi bruge hinanden i nogle af snitfladerne?' Kan vi arbejde videre med det samme materiale, eller det samme billede, eller den samme udtryksform i et af de andre fag og få noget bygget på dér?"

Hvor er det, fagene kan bruge hinanden? Hvad er det for nogle gode ideer, man kunne udvikle til at bru-

ge hinanden? Og hvor er det, de skal ligge hver for sig.

Det er vigtigt at køre nogle forsøg igennem og sige: hvor lange skal de her blokke være? Skal man i virkeligheden tilrettelægge dem i løbet af året? Det så jeg jo helst. Man skal så også til at se på den dér udtrækskassen: hvordan skal den være? Skal man tvinge eleverne til pinedød at være nødt til at arbejde med alt det, de slet ikke gider og måske slet ikke synes de egner sig til, fordi de risikerer at komme op i netop dét. Eller skal man gå hen og sige: "Det er faktisk okay, at eleverne specialiserer sig." Det ville jeg være åben overfor. Man kan bruge det til at modne dem til et kommende arbejdsmarked.

Det kunne være, at man havde valgt billedkunst for at blive designer eller arkitekt, og så kunne man få lov at bruge mere tid i den retning – uden at man dog helt skal kunne slippe de andre fagblokke. Men så er det dér, din specialisering kunne ligge.

Jeg synes, det vigtigste er at få startet nogle forsøg, hvor man prøver forskellige retninger. Man kunne have nogle skoler, hvor man giver dem mulighed for specialiseringer, og andre hvor man ikke gør. Og så sammenligner man de to grupper af skoler. Kigger på de resultater, man får. Hvordan får man de mest engagerede elever? Hvordan får du de bedste resultater bagefter? Hvad sker der i forhold til uddannelsesvalg, og så videre?

Og så ville man om nogle år vide, hvilken model, man skulle vælge."

"Hvor vil du finde pengene til det?"

"Jeg starter med at finde forsøgspengene i globaliseringspuljen. Jeg er nemlig overbevist om, at de her forsøg vil være noget, som vil gavne vores '95-procent målsætning' - målet om at 95 procent af en ungdomsårgang skal have en ungdomsuddannelse og 50 procent skal have en videregående uddannelse.

Det er jo et mål i forhold til Danmarks konkurrenceevne internationalt, at rigtigt mange unge mennesker har en uddannelse og meget gerne også en videregående uddannelse, fordi det øger Danmarks konkurrenceevne. Derfor ligger der under det, som hedder globaliseringsmidlerne, også midler, som er rettet mod grundskoleniveau.

Efter noget tid vil vi så få alle de her afklaringer på forsøgene, der har kørt, og dér er det jo en almindelig prioritering at sige: gå ind og se på, om skolernes timetal i virkeligheden bliver nødt til at være højere for at få enderne til at hænge sammen."

"Har du en mening om det? Hvor mange timer?"

"Jeg har brug for at se nogle forsøgsresultater - og der har vi jo ikke engang resultaterne af de forsøg, der ligger nu. Der er jo også nogle af dem, hvor billedkunst ikke indgår - hvor det bare er håndarbejde og sløjd. Hvordan får man lavet de der samarbejder?"

På den baggrund af forsøgene må vi tage en vurdering og sige: hvor er det eventuelt at der mangler nogle timer? På hvilke klassetrin mangler de timer?"

"Men der er vel et problem med de forsøg, nemlig at der ikke er ret mange af dem?"

For eksempel er der i forvejen så få timer til billedkunst - fordi man kører efter minimumstimetal - at det er meningsløst at strække faget ud. Mange af vore medlemmer ønsker simpelthen ikke at lave et ét-times fag fra 1. til 9. klasse!"

"Der kan du jo se, hvorfor det er så vigtigt, at vi herinde fra Folketinget får sendt et signal om, at høj faglighed har man også i de såkaldt "kreative" fag! Og at man har fokus på eksaminer, udtræk, og så videre. Fordi det er jo den enkelte kommune, der

inden for rammerne sætter timetallet. Og hvis vi skal signalere til kommunerne, at de ikke bør nedprioritere disse fag, fordi de kun synes dansk og matematik er vigtige, så er vi nødt til at gøre nogle af den her slags ting med at lægge tre fag sammen - for på den måde at få vendt bøtten.

Du er altså nødt til, at der her fra Folketinget er udgået et signal om, at "det her er faktisk vigtigt, folkens!"

Vores styringsmekanismer er jo ikke sådan, at vi lige kan udsende et signal, fordi at om et par år, så kommer der nogle ændringer. Vi er nødt til at gå ind og sige: "Nu laver vi nogle konkrete ændringer, som skal vise jer, at I er nødt til at sætte fokus ind her." Og derfor er man jo også nødt til at turde gå med på noget af det her."

"Men dér er læseplanen vel også et styringsredskab?"

"Helt sikkert! Men den kan vi jo ikke lave om til også at skulle have fokus på de ældste klassetrin, før vi har lavet et nyt, obligatorisk fag, der går hele vejen fra 1. til 9. klasse. Så der er I jo nødt til at gå med og sige: okay, så lad os da prøve det! Man er nødt til at turde tage det her spring. Ellers får vi jo aldrig vist, at det er relevant, at alle har disse tre fagblokke i 9. klasse - hvis ikke vi har haft nogle forsøg, der kunne vise det."

"Du er overbevist om, at de forsøg kommer til at vise det? Der er jeg usikker, fordi vi besøgte Sorø Privatskole, hvor de har kørt sådan et forsøg med sammenlægning - og vi ville se, hvordan det fungerede i praksis. Men i Sorø fortalte de os, at de efterhånden var blevet nødt til at dele det op i tre igen - med billedkunst for sig, og så videre - fordi der var nogle faglige områder, som ellers ikke blev tilgodeset."

"Jeg håber, at man så inden for de tre faggrupper af lærere vil begynde at tænke mere på tværs. Det er et generelt problem, at i diskussion om tværfaglighed, handler det mere om tvær end om faglig. Det skal jo ikke handle om, at nu skal vi arbejde på tværs, fordi vi skal arbejde på tværs. Vi skal arbejde på tværs, fordi der er noget relevant at arbejde på tværs om."

Hele den diskussion kan jeg tage

op igen med andre faggrupper i folkeskolen, fordi dér kunne man også gøre en hel masse - hvis ellers man var villig til at tænke lidt mere ud af boksen og på tværs. Uden at det så bare bliver de dér sådan lidt fortænkte tværfag, som bare er tvær for at være tvær. Og hvor man glemmer, at der er også noget, der hedder kernefaglighed mellem fagene. Jeg vil jo gerne ind og have fat i den kernefaglighed, der ligger mellem fagene. Og det tror jeg på, at man kan."

Tidligere artikler i denne serie har bragt interviews med undervisningsministeren fra Venstre og Socialdemokratiets uddannelsesordfører. 'Trekloveret' fra landsstyrelsen arbejder i skrivende stund på at få interviewaftaler med uddannelsesordførerne for de øvrige partier.

'Vægt på faglighed'

"Folkeskolen skal være alment dannende og folkeskolen skal finde talenterne inden for alle gener. Derfor mener vi konservative, at de praktisk musisk-kunstneriske fag skal styrkes på samme måde, som folkeskolens øvrige fag er blevet styrket. Kunstneriske, kulturbærende og håndværksbaserede fag udgør en væsentlig del af en grundskole med en humanistisk og demokratisk tradition. Det er helt nødvendigt, hvis Danmark fortsat skal være førende inden for blandt andet arkitektur og design, at vi også lægger vægt på faglighed i de praktiske musiske fag.

Vi konservative forslår derfor, at:

- Fagene håndarbejde, sløjd og billedkunst samles i ét fag: "Håndværk og design". Der ændres hverken i det indholdsmæssige eller på den praktiske betoning i fagene. Men fagene samtænkes evt. med brug af forskellige lærere i forskellige perioder
- Håndværk og design strækker sig fra 1. til 9. klassetrin
- Håndværk og design bliver udtræksfag til folkeskolens afgangsprøve"

Uddrag fra de Konservatives folkeskole-udspil 'En grundskole i topform', 2. juni 2009.

Kilde: www.konservative.dk